

**Stockholms
stad**

Årstadals förskolor

Tjänsteutlåtande
Dnr: HÅ 2023/643

Handläggare
Marina Strömberg
Telefon:08-508 22 138

Till
Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd
2024-03-21

Verksamhetsberättelse 2023

Årstadals förskolor

Årstadals förskolor

start.stockholm

Innehållsförteckning

Sammanfattande analys	3
Uppföljning av Kommunfullmäktiges inriktningsmål	4
KF:s inriktningsmål: 1. Ett Stockholm som håller samman med en stark och jämlik välfärd i hela staden	4
KF:s mål för verksamhetsområdet: 1.2 Alla barn ska ges likvärdig möjlighet till utveckling och lärande i förskolan och skolan	4
KF:s mål för verksamhetsområdet: 1.5 Alla stockholmare ska ha tillgång till ett rikt kultur-, idrotts- och föreningsliv	8
KF:s inriktningsmål: 2. Ett grönt och fossilfritt Stockholm som leder en rättvis klimatomställning	10
KF:s mål för verksamhetsområdet: 2.1 Stockholm ska bli klimatpositivt – genom minskade utsläpp och ökad koldioxidlagring	10
KF:s mål för verksamhetsområdet: 2.4 Stockholmarens hälsa ska främjas genom ren luft, rent vatten och giftfria miljöer	13
KF:s inriktningsmål: 3. Ett Stockholm med en stabil och hållbar ekonomi med utbildning, jobb och bostäder för alla	14
KF:s mål för verksamhetsområdet: 3.1 Stockholms ekonomi är stark, hållbar och lägger grunden för en jämlik välfärd	14
KF:s mål för verksamhetsområdet: 3.4 Medarbetare i Stockholm ska ges goda förutsättningar att göra ett bra jobb	15
KF:s mål för verksamhetsområdet: 3.5 Hög beredskap och stark rådighet ska råda i alla verksamhetsområden	18
Uppföljning av ekonomi	19
Analys av resultaträkning - uppföljning av driftbudget	19
Investeringar	20
Medel för lokaländamål	20
Övrigt	20
Systematiskt kvalitetsarbete	20
Redovisning av synpunkter och klagomål	20
Övrigt	21

Sammanfattande analys

I Årstadals förskoleenhet ingår förskolorna *Kajen, Sjövik, Parken, Ängen, Marievik, Sjötorget, Utsikten* och *Hovet*, åtta förskolor och sammanlagt 30 avdelningar. Förskolan *Hovet* tillkom i januari 2023. Under hösten har vi fortsatt arbetet med att utforma en organisation och struktur för hela enheten som ska vara funktionell och hållbar i vår organisation.

Under hösten har vi arbetat med förberedelser inför evakuering av förskola *Hovet* som flyttade till nya lokaler i samband med vinterlovet.

I förskoleledningen ingår;

- *Rektor* som har övergripande ansvar för helheten gällande det pedagogiska uppdraget, ekonomi samt arbetsmiljöansvar. Föregående rektor slutade 30/9, ny rektor tillträdde 1/10.
- *Två biträdande rektorer* med uttalat operativt ansvar för förskolorna inom enheten. Även vissa arbetsuppgifter av administrativ karaktär samt pedagogiskt utvecklingsarbete ansvarar biträdande rektorer för. Sedan 1/10 har den kvalitetsstödande pedagogen arbetat som tf bitr rektor då en av de tidigare bitr rektorerna tillträdde som rektor.
- En *kvalitetsstödande pedagog* arbetar nära arbetslag i reflektion och med utveckling och stöd i det pedagogiska arbetet.
- En *administratör* på heltid som ansvarar för den huvudsakliga administrationen såsom avtal, hantering av fakturor samt vikariebemanning. Administratören kompletterar ledningen i många viktiga delar.

Det ekonomiska läget har under året varit ansträngt.

Kvalitets- och utvecklingsarbete

Arbetet med språkstimulerande lärmiljöer har pågått under hela året och haft fokus på att lyfta det språkutvecklande arbetet utomhus. "Språkvagnar" till förskolegårdarna är introducerade till alla arbetslag och kommer nu användas mer och mer i verksamheten på respektive förskola. Vi har introducerat en ny "kulturlåda" med material som stimulerar lek på olika sätt. I lådan finns till exempel utklädningsmaterial och handdockor. Med tillgång till den här "leklådan" finns ännu ett lättillgängligt, välplanerat material som fyller flera lärande funktioner inom såväl lek, språk och grupputveckling.

Kompetensutveckling

Ett fokus har varit den stadsdelsgemensamma satsningen på fortbildningen inom ledarskap, tre förskolor i enheten har deltagit i utbildningen under hösten.

Två medarbetare/förskola har under hösten deltagit på 2-dagars utbildning inom flerspråkighet i regi av stadsdelen.

Vi har även fortsatt med kompetensutveckling inom området Mat och måltider, gäller samtliga medarbetare inom enheten.

För barnskötare har vi haft två nätverk. Den ena gruppen med fokus på språkutvecklande arbetssätt, den andra gruppen med fokus på specialpedagogik.

Förskollärarnas nätverk har arbetat med fokus på tydliggörande pedagogik, ett centralt område för att ha en medvetet arbetsätt som inkluderar alla barn på förskolan utifrån just deras förutsättningar.

Agenda 2030

Målområde 2 Ingen hunger - allsidig och vällagad kost serveras på enhetens förskolor

Enhetens köksnätverk har arbetat för kollegiala samtal mellan förskolornas medarbetare i kök med syfte att alla barn ska få likvärdig kost oavsett förskola. Under året har vi även haft gemensamma föreläsningar för alla medarbetare i enheten för att både pedagoger och medarbetare i kök ska få ökad samsyn kring "mat och måltider" i förskolan.

Målområde 3 God hälsa och välbefinnande - en verksamhet med balans mellan aktivitet, omsorg och vila

Den " pedagogiska veckans" struktur syftar till att ge förutsättningar för en hållbar balans och rytm.

Målområde 4 God utbildning för alla - lek är vår metod för utbildningen i förskolan

Utbildningen på förskolan ska vara rolig och lekfull, arbetslagets reflektionstid är ett viktigt forum för uppföljning och utveckling av projekt och andra aktiviteter i den vardagliga praktiken.

Medarbetarnas delaktighet

I september gick vi igenom enhetens nuläge med utgångspunkt i T2an. Inför arbetet med VB har enhetens samordnare utvärderat VP.

Uppföljning av Kommunfullmäktiges inriktningsmål

KF:s inriktningsmål: 1. Ett Stockholm som håller samman med en stark och jämlik välfärd i hela staden

— Ingen

KF:s mål för verksamhetsområdet: 1.2 Alla barn ska ges likvärdig möjlighet till utveckling och lärande i förskolan och skolan

— Ingen

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Utfall VB 2022	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel legitimerade förskollärare av totalt antal anställda (årsarbetare)	35,3 %	2,5 %	32,8 %	32,8 %	33 %	33 %	VB 2023
  Antal barn per grupp	15,9 barn/avd.			15,7 barn/avd.	15	15	VB 2023

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Utfall VB 2022	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Antal förskolebarn per anställd (årsarbetare)	5,04 st			4,77 st	4,9	4,9	VB 2023
  Förskollärartäthet	16,2 st				15,5 st	15,5	VB 2023

Nämndmål: Alla barn i förskolan stimuleras och lär utifrån sina förmågor i en utbildning med likvärdig och tillgänglig lärmiljö

— Ingen

Beskrivning

Målet nås genom att utbildningen bedrivs i likvärdiga och tillgängliga lärmiljöer som uppmuntrar till kommunikation, lek och utforskande. Social, pedagogisk och fysisk miljö skapar tillsammans förutsättningar för barns lärande och utveckling. Språkutvecklande arbete ligger som ett raster över hela utbildningen. Rektor leder och samordnar det pedagogiska arbetet och organiserar de strukturella förutsättningarna för utbildningen. Förskolläraren ansvarar för att undervisning bedrivs i enlighet med målen i läroplanen. Arbetslaget genomför utbildningen utifrån sina respektive uppdrag.

Gemensamt framtagna stöddokument anger riktning för utbildningen och undervisningen inom prioriterade områden som likvärdiga och tillgängliga lärmiljöer, språk, digitalisering, kultur, måltider och fysisk aktivitet.

Förväntat resultat

Utbildningen ger varje barn förutsättningar att utveckla:

- Nyfikenhet, kreativitet och lust att leka och lära
- Ett nyanserat talspråk och ordförråd samt förmåga att leka med ord, berätta, uttrycka tankar, ställa frågor, argumentera och kommunicera med andra i olika sammanhang och med skilda syften.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Stadsdelsnämnden ska genom förskoleavdelningen utforma och genomföra kompetenshöjande insatser för förskollärare och arbetslag i pedagogiskt ledarskap utifrån läroplansuppdraget.	2023-01-01	2025-06-01	
 Stadsdelsnämnden ska genom förskoleavdelningen utreda hur arbetet med läroplansmålen under hela förskoleperioden kan utvecklas.	2023-01-01	2023-12-31	
 Stadsdelsnämndens förskoleenheter ska fortsätta utveckla sina läsmiljöer och lärmiljöer med fokus på drama, musik, berättande och skapande.	2023-01-01	2023-12-31	

Enhetsmål: Varje barn i Årstadals förskolor möts av lärmiljöer, såväl inomhus som utomhus, där organisation/struktur, material, pedagogernas förhållningssätt och bemötande återspeglar läroplanens intentioner.

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Att förskolornas pedagogiska miljöer erbjuder och synliggör material som uppmuntrar lek och aktivitet inom språk, kommunikation, rörelse, matematik, teknik, naturvetenskap och skapande samt med tydlig koppling till pågående projekt.

Miljöer handlar också om bemötande och förhållningssätt, vilket är inlyssnande, respektfullt, tillåtande och möjliggör för barnen att ta egna initiativ.

Analys

Inom enheten har vi arbetat för en ökad likvärdighet och fördjupad kunskap om lärmiljöer, både gällande material och pedagogers förhållningssätt i relation till miljön. I nätverk för pedagoger och i dialog med förskoleledningen samtalat om material och aktuella inköp i syfte att säkerställa läroplansuppdraget kopplat till den utbildning barn har rätt till i förskolan.

Miljöns utformning varierar mellan avdelningarna. Några avdelningar har exempelvis särskilt utvecklade miljöer inom vissa specifika områden så som språk och kommunikation, matematik eller naturvetenskap. På merparten av enhetens avdelningar kan vi se kopplingar i miljön till pågående projekt.

Under året har vi haft fokus på tydliggörande pedagogik i våra förskollärarnätverk. Detta har i sin tur lett till att pedagogerna arbetar mer medvetet med alternativ kommunikation och förhållningssätt med syfte att skapa tydliga och tillgängliga lärmiljöer för barnen.

Enhets kvalitetsstödande pedagog har haft ett riktat uppdrag att, i samarbete med några arbetslag, utveckla lärmiljöerna där behov funnits.

Under året har vi bland annat introducerat språk/bok-vagnar att använda på förskolegårdarna. Vagnarna är utrustade med faktaböcker om natur, djur, experiment för utomhusbruk samt inspiration till rörelse och lek utomhus. På vagnarna finns även tillgång till lappar, förstoringsglas och annat som passar ihop med litteraturen på vagnen.

För att främja leken har vi skapat en kulturlåda till varje förskola. I den finns material för drama, gestaltande, musik och berättande. Den innehåller även pedagogiskt underlag för reflektion, diskussion och inspiration.

Nämndmål: Alla barn i förskolan utvecklar sin förståelse för grundläggande demokratiska värden i en inkluderande utbildning

— Ingen

Beskrivning

Målet nås genom att förskolans arbete med normer och värden präglas av barnkonventionens intentioner i en inkluderande utbildning för alla barn. Utbildningen skapar likvärdiga möjligheter för alla barn att uttrycka sina tankar och åsikter för att ha inflytande över sin vardag. Utbildningen är trygg och säker, riktlinjerna i Säker förskola, där arbetet med Aktiva åtgärder är en del, är vägledande i det arbetet. Rektor säkerställer att alla barn får det stöd de behöver för sin utveckling inom ramen för förskolans uppdrag. Undervisningen kännetecknas av lek, språk samt hållbar utveckling, där barnens förmågor och intressen tas tillvara i undervisningens utformning.

Gemensamt framtagna stöddokument anger riktning för utbildningen och undervisningen inom prioriterade områden som likvärdiga och tillgängliga lärmiljöer, språk, digitalisering, kultur, måltider och fysisk aktivitet.

Förväntat resultat

Utbildningen ger varje barn förutsättningar att utveckla:

- Självständighet och tillit till sin egen förmåga
- Förmåga att fungera enskilt och i grupp, samarbeta, hantera konflikter och förstå rättigheter och skyldigheter samt att ta ansvar för gemensamma regler

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Stadsdelsnämnden ska genom förskoleavdelningen fortsätta utvecklingsarbetet av övergångar från förskola till grundskola i samverkan med utbildningsnämnden.	2023-01-01	2023-12-31	
✓ Stadsdelsnämnden ska genom förskoleavdelningen genomföra en behovskartläggning avseende barn i behov av särskilt stöd i syfte att identifiera utvecklings- och stödbehov hos enheterna.	2023-01-01	2023-08-31	
✓ Stadsdelsnämndens förskoleenheter ska fortsätta utveckla förskolans lärmiljöer som en del i det förebyggande och inkluderande arbetet.	2023-01-01	2023-12-31	

Enhetsmål: Gruppen är en tillgång där varje barn har en självklar plats, ges utrymme och blir lyssnat på.

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Att de projekt och aktiviteter som ligger till grund för verksamhetens struktur och innehåll har en tydlig utgångspunkt i barnens intresseområden samt i både grupp och individs behov. Att det i både projektplan och projektberättelsen finns en tydlig beskrivning av hur barnen är delaktiga i vardagens pedagogiska praktik och dess innehåll.

Analys

I uppstarten av verksamhetsåret är arbetslagets uppdrag att genom ett extra nära och aktivt

arbete med barngruppen få syn på individers behov och intresseområden. Detta ligger sedan till grund för uppstarten av projektet. Projektplaner skrivs för varje barngrupp. Projektet formas sedan löpande utifrån barnens reflektioner, frågor, hypoteser och nyfikenhet. Detta återspeglas i lärloggar, analyser och projektberättelser.

Skolplattformen gör planerna mer överskådliga vilket underlättar vid reflektion och uppföljning av det pågående arbetet.

För att synliggöra det enskilda barnet i högre grad har vi introducerat en bildlogg för varje barn, ett enkelt och roligt sätt att dokumentera det barnet deltar i på förskolan. Barnet själv är med och väljer bilder till sin bildlogg vilket gör att de själva är delaktiga i det som publiceras om dem på skolplattformen. Individuella lärloggen och bildloggen underlättar också arbetet med att följa varje barns deltagande och aktivitet i såväl projekt som andra viktiga delar av förskolans vardagliga praktik.

Vi har haft fokus på specialpedagogik och tydliggörande pedagogik i enhetens nätverk. Med ökad kunskap och kompetens har vi en bra grund för att möjliggöra en förskola där ALLA barn ges möjligheter utifrån sina unika kompetenser och förutsättningar.

KF:s mål för verksamhetsområdet: 1.5 Alla stockholmare ska ha tillgång till ett rikt kultur-, idrotts- och föreningsliv

— Ingen

Nämndmål: Invånarna har tillgång till ett rikt utbud av kultur, fritidsaktiviteter och föreningsliv

— Ingen

Beskrivning

Målet nås genom att stadsdelsnämndens enheter integrerar kultur i verksamhetens vardagliga arbete. Särskilda medel finns avsatt för detta. Tillgång till kultur spelar en viktig roll för barn och unga som skapar sin identitet. De äldre erbjuds olika kulturmöten på boenden, mötesplatser och genom sina organisationer. Förskolan är därför en given mötesplats som kan ge lika möjligheter till deltagande och skapande i enlighet med Stockholm stads kulturstrategiska program. Kulturpengen till förskolan samt stöd i hur arbetet med kultur kan utformas och utvecklas ökar förutsättningarna för att lyckas med intentionen.

Förskolan är en kulturell mötesplats där barnen får möta och själva prova olika former av kultur och skapande. Barnen i förskolan har ett varierat utbud av böcker och besöker bibliotek. Barnen möter olika former av kultur och kulturyttringar samt skapande verksamhet som integreras i undervisningen. Unga får möta kultur och prova eget skapande i

stadsdelsnämndens verksamheter. Fritidsgårdar och öppna mötesplatser erbjuder besökarna ett brett utbud av kulturaktiviteter som riktar sig och är tillgängliga för alla. Fritidsgårdarna samarbetar med lokalt civilsamhälle och andra fritidsgårdar för att tillsammans erbjuda ett brett verksamhetsutbud.

Lokala föreningar har möjlighet att söka verksamhetsbidrag och bidrar på det sättet att utveckla kultur- och fritidsverksamheter i stadsdelsområdet.

Förvaltningen initierar samarbeten som utvecklar och stärker nätverk till och mellan föreningar och deras verksamheter. Bland annat planeras kulturprojekt som i samverkan med föreningar, förskolor, skolor, fritidsaktiviteter bjuder in till samverkan, synliggör aktörerna och stimulerar till samarbete.

Ett utvecklingsarbete pågår för att bygga kontaktytor och samarbeten mellan olika föreningar och verksamheter. Syftet är att utveckla och bredda deltagandet, nå nya målgrupper, öka social inkludering, minska ojämlikhet och stärka skyddsfaktorer hos barn och unga.

Vid bidragsgivning till föreningar samordnas regler och arbetssätt med stadens andra bidragsgivare för en effektivare handläggning och bättre service. Arbete pågår för att tydliggöra och utveckla regler och syfte med bidrag till föreningar samtidigt som en rättssäker process säkerställs och oegentligheter motverkas.

Utifrån Stockholms stads kulturstrategiska program, utvecklar stadsdelsförvaltningen arbetet med att inventera lokalbestånd och behov av lokaler för kultur, fritid och föreningsliv i stadsdelsområdet. Stadsdelsområdets parker är viktiga mötesplatser som ska erbjuda både aktiviteter och rekreation.

Förväntat resultat

- Kultur- och fritidsaktiviteter planeras för att nå nya målgrupper, bredda deltagandet i syfte att öka social inkludering, minska ojämlikhet och stärka skyddsfaktorer hos barn och unga.
- Kultur, fritidsaktiviteter och skapande integreras i verksamhetens ordinarie arbete.
- Barn på förskola och unga i stadsdelsnämndens verksamheter får möta och själva prova olika former av kultur och skapande.
- De äldre erbjuds olika kulturmöten på boenden, träffpunkter och genom sina organisationer.
- Boende i stadsdelsnämndens grupp- och servicebostäder får stöd i att ha en rik fritid och att kunna delta i hälsofrämjande aktiviteter utifrån sina intressen.
- Föreningar har möjlighet att söka bidrag för lokal verksamhet. samarbete med föreningar och nätverks mellan föreningar och verksamheter utvecklas.

Enhetsmål: Alla barn i Årstadals förskolor får under sin förskoleperiod möta och själva prova olika former av kultur.

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Att barnen genom att själva både få möta och utöva kultur får flera sätt att upptäcka och förstå sin omvärld.

Analys

Under året har vi köpt in olika professionella kulturupplevelser till våra förskolor. I våras fick de yngre barnen ta del av en teater som kom ut till vår enhet, grupperna med de äldre barnen fick själva bestämma vad de ville få för kulturell upplevelse och det blev allt från musikal på förskolegården till olika museum. I höstas köpte vi in upplevelser till både yngre och äldre barn som kom ut till vår verksamhet. De äldre fick ta del av en cirkus och de yngre barnsalsa. Att boka in kulturaktiviteter till alla bidrar till säkerställande av likvärdiga kulturupplevelser.

Utifrån dessa upplevelser kan vi se att barnen inspirerats till att själva vilja bli kulturaktörer. För att motivera dem ytterligare och ge dem rekvisita till sin lek skapade vi en kulturlåda till varje förskola.

Vi har även ett bra samarbete med biblioteket och vi har genom dem bokat in sago/film/musik-stunder. Biblioteket har även erbjudit olika former av bokpåsar som används i vår verksamhet och inom pågående projekt.

I stadsdelen har vi tagit fram ett underlag kring förskolan som kulturell mötesplats. Detta underlag har presenterats för både pedagoger och vårdnadshavare i vår förskoleenhet.

Att uppmuntra och tala om flerspråkighet är ett sätt att arbeta med sig själv och förståelsen för sin omvärld. Ett verktyg för att kunna göra det i förskolan har varit appen Polyglutt (som köpts in centralt på stadsdelen) som erbjuder sagor och faktaböcker på olika språk. Här har barnen kunnat jämföra, lyssna och undersöka olika språk.

KF:s inriktningsmål: 2. Ett grönt och fossilfritt Stockholm som leder en rättvis klimatomställning

— Ingen

KF:s mål för verksamhetsområdet: 2.1 Stockholm ska bli klimatpositivt – genom minskade utsläpp och ökad koldioxidlagring

— Ingen

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Utfall VB 2022	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Klimatpåverkan från upphandlade livsmedel och måltider	1,11 kg CO2 per kg livsmedel				1,4 kg CO2 per kg livsmedel	1,6 kg CO2 per kg livsmedel	2023

Nämndmål: Stadsdelsnämndens verksamheter är energieffektiva och resurssmarta med en minimal klimatpåverkan

— Ingen

Beskrivning

Målet nås genom att stadsdelsnämnden arbetar utifrån stadens klimathandlingsplan samt miljöprogrammet i sitt miljö- och klimatarbete. Stadsdelsnämndens lokala miljö- och klimathandlingsplan sträcker sig fram till slutet av 2023. Stadsdelsnämnden tar med sin handlingsplan ett krafttag vad gäller miljö- och klimatfrågorna, och växlar nu upp arbetet ytterligare i och med skärpta miljö- och klimatmål.

Stadsdelsnämnden arbetar med att kartlägga verksamheternas klimatpåverkan, och tar fram strategier för hur utsläppsminskningar ska ske. De två metoder som främst används är investeringar i utsläppsminskande utrustning och beteendeförändringar.

Klimatinvesteringsmedel söks för de projekt där investering i utsläppsminskande åtgärder inom stadsmiljöverksamhet eller verksamhetslokaler ses som den bästa lösningen. För att åstadkomma beteendeförändringar satsar nämnden på kompetenshöjande insatser i form av bland annat utbildningar i energieffektivt beteende i storkök och hållbara kontor, samt utvecklad intern samverkan om miljö- och klimatfrågor.

När upphandlingen av ny parkentreprenad görs under 2023 ska tydliga miljökrav ställas för att minska nämndens indirekta klimatpåverkan.

Verksamheter som köper in livsmedel ska genom ökad medvetenhet minska livsmedels negativa klimatpåverkan. Genom verktyget Hantera Livs och regelbunden uppföljning ska stadsdelsnämnden få ner sina utsläpp från livsmedel ytterligare under 2023. Livsmedelsinköp är stadsdelsnämndens största källa av växthusgaser.

Stadsdelsnämnden kommer att utveckla former för att inkludera civilsamhälle och näringsliv i klimatarbetet i större utsträckning. En del i detta är att arbeta med utökad medborgardialog.

Förväntat resultat

-Stadsdelsnämnden har slutfört samtliga aktiviteter i den lokala miljö- och klimathandlingsplanen.

-Klimatpåverkan från konsumtion har minskat, stadsdelsnämnden är på god väg att bli en

fossilbränslefri organisation och klimatanpassningsåtgärder har vidtagits.

-Avfall som uppstår tas om hand på ett resurseffektivt sätt enligt avfallshierarkin och matavfall sorteras i alla lokaler där det är möjligt.

-Stadsdelsnämndens energiförbrukning har minskat med en fjärdedel av mandatperiodens mål om en 10 procentig minskning.

-Användningen av plast och engångsartiklar har minskat.

	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓	Stadsdelsnämnden ska fortsatt bidra med kunskap till förskolornas kockar om livsmedels påverkan på klimatet och biologisk mångfald.	2022-01-01	2023-12-31	
✓	Stadsdelsnämndens medarbetare som arbetar i tillagningskök eller mottagningskök ska gå e-utbildningen om energieffektivt beteende i storkök	2023-01-01	2023-12-31	

Enhetsmål: Enheten bidrar till att stadsdelsnämnden är en fossilbränslefri organisation med minimal klimatpåverkan

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

De förskolor inom enheten som är certifierade inom Grön Flagg behåller sin certifiering, fördjupar sin kunskap och vidgar perspektiven inom området.

De förskolor som tidigare varit certifierade förvaltar den kunskap de har samt fortsätter arbetet i samma anda.

Att hållbarhet utifrån ett miljöperspektiv får en mer framträdande roll i arbetslagens projektplaner.

Att projektet "Från jord till bord" utvecklas och i olika grad innefattar alla enhetens förskolor.

Att samtliga medarbetare inom enheten aktivt söker information och kunskap inom området och utifrån det gör miljösmarta val gällande alla inköp; pedagogiskt material, förbrukningsmaterial och livsmedel.

Att andelen inköp av miljösmart och ekologiska produkter fortsätter öka.

Analys

Under året har två av enhetens förskolor förvalt och behållit certifikatet inom Grön flagg. Vår förskola med uteprofil har haft fokus på samspelet mellan miljö, djur och människan. De har tillsammans med barnen pratat och arbetat kring hållbarhet och att minska klimatavtrycket. Den andra förskolan har bland annat haft sitt fokus på livsstil och hälsa. Där har de äldsta barnen pratat och undersökt mycket kring maten och dess betydelse för hälsa och klimatavtryck.

Projektet "Från jord till bord" har till viss del avstannat då projektledaren blivit sjukskriven under året. Pedagogerna har förvalt de planteringar och odlingar som finns på förskolans gård och gjort barnen delaktiga i detta arbete. Odling är även något som sker på övriga

förskolor i enheten men då i mindre skala.

Under året har pedagoger, kockar och köksbiträden sett två föreläsningar på temat "Mat och måltider". De har fått ta del av hur miljöpåverkan i stort ser ut i världen och Sverige samt hur de själva kan vara med och påverka miljön genom att bland annat göra kloka inköp och minska på matsvinn.

På varje förskola finns en inköpsansvarig. Vi har haft terminsvisa möten för dem för att utbyta kunskap kring bra val av produkter som är klimatsmarta, det både inspirerar och leder till ökad kunskap.

Vi byter succesivt ut möbler och annat material i verksamheten till mer miljövänliga alternativ. De riktade pengar som avsätts via stadsdelen är ett viktigt och nödvändigt ekonomiskt bidrag i det arbetet.

Inom enheten har också ett medvetet arbete med att låna/byta material och möbler mellan förskolorna tagit fart, en slags "dela-ekonomi" i mindre format. Samordnare av det arbetet har främst varit vår kvalitetsstödjande pedagog och våra två biträdande rektorer. Istället för att köpa in nya möbler direkt har vi implementerat en ny rutin att först se över enheten och därefter Stocket.

KF:s mål för verksamhetsområdet: 2.4 Stockholmarnas hälsa ska främjas genom ren luft, rent vatten och giffria miljöer

— Ingen

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Utfall VB 2022	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel inköpta animalier med krav på djurskydd och restriktiv antibiotikaanvändning i nivå med svensk lagstiftning	88				88	88 %	2023
  Andel inköpta ekologiska måltider och livsmedel i staden i kronor av totala värdet av inköpta måltider och livsmedel					70 %	70 %	2023

Nämndmål: Stadsdelsnämnden bidrar till en god livsmiljö och har giffria verksamheter

— Ingen

Beskrivning

Målet nås genom att arbeta systematiskt med verktygen Chemsoft och Byggvarubedömningen. Under 2023 ska arbetet med de båda verktygen utvecklas, i syfte att vässa arbetet.

Vidare nås målet genom att växla upp arbetet med skadlig påverkan från livsmedelsinköp. Stadsdelsnämnden ska undersöka orsaker till att nämnden historiskt sett haft svårt att nå målen för ekologiska livsmedel, samt se över möjliga lösningar för bättre måluppfyllelse framöver. Till detta hör också arbetet med att utveckla strategier för miljö- och klimatsmarta inköp av livsmedel inom äldreomsorg och social omsorg - där förskoleavdelningens lyckosamma arbete under de senaste åren fungerar som modell.

Förväntat resultat

- Stadsdelsnämnden bidrar i möjligaste mån inom nämndens rådighet till att minska buller, dålig luft och förorenat vatten i stadsdelsområdet.
- Verksamheterna arbetar systematiskt med att fasa ut skadliga kemikalier bland förbrukningsprodukter.
- Stadsdelsnämnden har en plan som följs för att bygg- och anläggningsprojekt följer kraven i Byggvarubedömningen.
- Det finns ett systematiskt arbete för att öka andelen inköpta ekologiska livsmedel och animalier som har krav på djurskydd samt restriktiv antibiotikaanvändning ökar inom stadsdelsnämndens alla verksamheter som köper in livsmedel.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Stadsdelsnämndens förskoleenheter ska genomföra åtgärder för att bibehålla nivå 2 samt arbeta för att uppfylla kraven i nivå 3 enligt kemikaliecentrums vägledning för kemikaliesmart förskola.	2022-01-01	2023-12-31	

KF:s inriktningsmål: 3. Ett Stockholm med en stabil och hållbar ekonomi med utbildning, jobb och bostäder för alla

— Ingen

KF:s mål för verksamhetsområdet: 3.1 Stockholms ekonomi är stark, hållbar och lägger grunden för en jämlik välfärd

— Ingen

Nämndmål: Stadsdelsnämnden bedriver verksamheterna inom tilldelad ekonomisk ram

— Ingen

Beskrivning

Verksamheterna ska bedrivas inom beslutad budget. Styrning och uppföljning ska vara tydlig. En tydlig ekonomistyrning och säkerhet i prognoser är en förutsättning för att skapa och behålla stabilitet i verksamheten. Enheterna följer regelbundet upp ekonomin genom kontakter mellan enhetschef, avdelningschef och controller inför månads- och tertialrapporter.

Nämndens lokalförsörjningsplan tas fram i samband med Underlag för budget 2024-2026. I lokalförsörjningsplanen slås nämndens långsiktiga arbete med lokaler fast, i syfte att tillgodose verksamheternas krav på ändamålsenliga och kostnadseffektiva lokaler. Inriktningen framåt är att hyra lokaler av stadens fastighetsägande bolag. Under 2023 kommer nämnden att öppna en ny förskola om sex avdelningar i kvarteret Zachrisberg nära Årstabergets pendeltågsstation.

Förväntat resultat

- Verksamheterna bedrivs på ett kostnadseffektivt sätt.
- Stadsdelsnämnden hyr lokaler som är ändamålsenliga och kostnadseffektiva

Enhetsmål: Enheten bedriver verksamheten inom sin ekonomiska ram

■ Uppfylls inte

Förväntat resultat

Årstadal är en förskoleenhet med budget i balans.

Analys

Löneökningar och prisökningar generellt (livsmedel, IT och el är några exempel) har bidragit till att budgeten inte varit i balans i år. Budgeten var stram redan från början och med krav på visst antal barn i grupperna och barn/pedagog har det varit svårt att ha en budget i balans.

Andra faktorer som påverkat Årstadals underskott är hög korttidsfrånvaro bland pedagoger som lett till ökade vikariekostnader. Vi har även behövt evakuera en förskola (8 avdelningar) på grund av problem med innemiljön. Det har medfört att vi stoppat barnintaget där vilket gett minskade intäkter.

Barn med behov av särskilt stöd ökar och därmed behov av fler medarbetare i arbetslaget för att ge barnen den anpassning de har rätt till enligt skollagen. Det får negativa effekter på ekonomin.

KF:s mål för verksamhetsområdet: 3.4 Medarbetare i Stockholm ska ges goda förutsättningar att göra ett bra jobb

■ Ingen

Indikator	Periodens utfall	Utfall män/ pojkar	Utfall kvinnor/ flickor	Utfall VB 2022	Årsmål	KF:s årsmål	Period
■ Sjukfrånvaro	12,1 %	4,3 %	12,6 %		9 %	Tas fram av nämnd/s tyrelse	VB 2023
■ Sjukfrånvaro dag 1-14	4,8 %	4,3 %	4,9 %		3,5 %	Tas fram av nämnd/s tyrelse	VB 2023

Nämndmål: Stadsdelsnämnden är en attraktiv arbetsgivare och har en god arbetsmiljö

— Ingen

Beskrivning

Stadsdelsnämnden kommer utifrån arbetsgivarperspektivet att ha fokus inom områdena; anställningar, arbetsmiljö, kompetensförsörjning samt chefsuppdrag och ledarskap.

Goda och trygga anställningsvillkor där medarbetares anställningsform är tillsvidareanställning på heltid är normen vid nyanställningar. Rekryteringsprocessen säkerställer att rekrytering sker kompetensbaserat och i linje med verksamhetens kompetensförsörjningsplan och bemanningsstrategi.

Systematiskt arbete inom arbetsmiljöområdet är ett prioriterat område för att medarbetare och chefer ska ha en god arbetssituation och förutsättningar att nå ett gott arbetsresultat. En god arbetsmiljö och ett närvarande ledarskap ska säkerställas genom balans mellan uppdrag och resurser, samt ett rimligt antal medarbetare per chef. För skyddsombud och chefer hålls gemensam utbildning i grundläggande systematiskt arbetsmiljöarbete regelbundet.

Att arbeta främjande och förebyggande med friskfaktorer för att sänka sjukfrånvaron och skapa en god social och organisatorisk arbetsmiljö är prioriterat. Friskvård är en viktig del inom arbetsmiljöarbetet för att skapa förutsättningar för medarbetare att må bra. Som personalförmån kan medarbetare i stadsdelsnämnden ta ut friskvård på arbetstid när arbetet och verksamheten så tillåter. Förvaltningen arbetar systematiskt med kort- och långtidsfrånvaro enligt den rehabiliteringsprocess som är gemensam för staden.

Under perioden augusti – november utför alla enheter arbetsmiljöronder som även inkluderar ett avsnitt rörande årlig uppföljning av det systematiska arbetsmiljöarbetet. Resultatet av den årliga uppföljningen summeras på avdelnings- respektive nämndnivå och följs upp i samverkansgrupper tillika arbetsmiljökommittéer. Resultatet analyseras och eventuella åtgärder som är gemensamma för en stor del av stadsdelsnämnden samordnas.

Ett aktivt strategiskt kompetensförsörjningsarbete utifrån uppdrag och mål är fortsatt prioriterat för att utveckla, behålla samt rekrytera verksamhetskritisk kompetens. Varje verksamhet planerar kompetensutvecklingsinsatser och för att bibehålla en kontinuitet i verksamheten och stärka försörjningen av chefer och nyckelkompetenser är det även viktigt med en strategisk successionsplanering. Inom äldreomsorgen kommer den genomförda kartläggningen av formell kompetens ligga till grund för vidare utvecklingsinsatser för att säkerställa kompetensbehovet på kort och lång sikt. Vid rekrytering av chefer är det även viktigt att de fem kompetenserna i stadens chefsprofil är vägledande i rekrytering och urval.

Chefsuppdraget kräver ett tydligt och utvecklingsinriktat ledarskap där en helhetssyn kopplat till mål och resultat kan förmedlas till medarbetarna. Ledarskapet ska vara präglad av

tillgänglighet, kommunikation, tillit och mod. Chefer ska stöttas och stärkas i detta för att på bästa sätt kunna leda sin verksamhet och i det uppmuntra medarbetare att omsätta idéer och förslag i konkreta verksamhetsförbättringar med stockholmarnas fokus.

Chefer som är nya i sin chefsroll, genomgår chefsintroduktion för att få en god grund till vad som förväntas i uppdraget kopplat till personalansvar och att vara arbetsgivarföreträdare. Utvecklingsinsatser för chefer kan även ske genom stadens chefsutvecklingsprogram och upphandlade insatser.

Förväntat resultat

- För de anställningar som ingår ska normen vara tillsvidareanställning på heltid.
- Stadsdelsnämnden har en god systematik inom arbetsmiljöarbetet.
- Planering av kompetensförsörjning sker utifrån verksamhetens uppdrag och mål.
- Nya medarbetare och chefer får en god introduktion i uppdraget.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Stadsdelsnämnden tillsammans med förskoleenheterna ska fortsätta utveckla arbetet med förbättrad arbetssituation för förskollärare och barnskötare inom ramen för det ordinarie arbetsmiljöarbetet.	2022-01-01	2023-12-31	

Enhetsmål: Enheten är en god arbetsgivare och har en god arbetsmiljö

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Hög nöjdhet inom området delaktighet och inflytande samt genomförande av gemensamt fattade beslut (Medarbetarenkäten)
Årstadals förskolors arbetsmiljögrupp arbetar enhetsövergripande för att stärka hela enheten som arbetsplats.

Analys

I årets medarbetarenkät är index 80 inom området delaktighet och inflytande, samma resultat som föregående år. Det är ett bra resultat och visar på att det finns fungerande forum och en organisation där flertalet upplever att de blir lyssnade på.

Att genomföra gemensamt fattade beslut kan fortfarande bli lite bättre (index 78), vilket vi diskuterade på APT i våras. Där framkom att verksamheten kräver hög grad av flexibilitet ofta på grund av ordinarie medarbetares frånvaro, då lagda planeringar ändras i relativt hög grad vilket påverkar det som planeras i början av terminen. Vi har under hösten sett över former och strukturer som är mindre sårbara. Det vi dock inte lyckats komma åt är att minska korttidsfrånvaron något som vi planerar att ta ett krafttag kring under 2024.

Enhetens arbetsmiljögrupp består av en representant från varje förskola, vissa av dem är även fackliga ombud. Förskoleledningen sitter även med i gruppen. Under dessa möten har vi under året tittat närmare på och analyserat medarbetarenkäten samt sett över "Årstadal som

arbetsplats". I detta forum har vi även lyft sjukfrånvaron som en egen punkt och tillsammans resonerat kring friskfrämjade faktorer och en hållbar arbetsmiljö.

KF:s mål för verksamhetsområdet: 3.5 Hög beredskap och stark rådighet ska råda i alla verksamhetsområden

— Ingen

Nämndmål: Stadsdelsnämnden har en hög beredskap i alla verksamheter

— Ingen

Beskrivning

Målet nås genom att stadsdelsnämnden utför ett genomgripande arbete för att identifiera och analysera viktiga och samhällsviktiga verksamheter och processer. Stadsdelsnämndens kris-, kontinuitets- och beredskapsarbete är samordnat så att de hänger ihop, är effektivt och känt för de som berörs. Kunskapshöjande insatser inom krisberedskap och civilt försvar genomförs i stadsdelsnämndens verksamheter. Arbetet med kristödsorganisation fortsätter, i syfte att ge stadsdelsområdets invånare stöd vid kriser. Stadsdelsnämnden avsätter resurser för att implementera de lokala tillämpningsanvisningarna för informationssäkerhet. Stadsdelsnämndens beredskap att hantera kriser och samhällsstörningar stärks genom ett systematiskt planeringsarbete samt övning.

De lokala anvisningarna för informationssäkerhet ska implementeras och alla medarbetare ska känna till hur nämnden arbetar med informationssäkerhet och dataskydd. Detta sker bland annat genom att de obligatoriska utbildningarna genomförs för samtliga medarbetare och genom det nätverk av informationssäkerhets- och dataskyddsambassadörer som finns på förvaltningen.

Förväntat resultat

- Stadsdelsnämndens verksamheter har en hög beredskap inför kommande kriser.
- Risk- och sårbarhetsanalysen är genomarbetad, dynamisk och välkänd för relevanta funktioner.
- Samhällsviktiga verksamheter och de verksamheter som är av vikt för dessa har en kontinuitetsplan som är övad.
- Stadsdelsnämnden har tre permanenta trygghetspunkter.
- Nödvändig information om dataskydd och informationssäkerhet har nått och är begriplig för samtliga medarbetare.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Alla medarbetare ska genomgå de obligatoriska utbildningarna om dataskydd och informationssäkerhet	2023-01-01	2023-12-31	
✓ Samtliga chefer ska genomgå utbildningen i informationssäkerhet och dataskydd som är framtagna för målgruppen	2023-01-01	2023-12-31	

	Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓	Samtliga verksamheter ska ta fram en beredskapspärm där rutiner för krishantering ska finnas	2023-01-01	2023-12-31	
!	Stadsdelsnämndens verksamheter som bedöms vara samhällsviktiga eller är av vikt för dessa ska ha en uppdaterad kontinuitetsplan som är övad	2023-01-01	2023-12-31	

Uppföljning av ekonomi

Analys av resultaträkning - uppföljning av driftbudget

Budgeten för 2023 har ej varit i balans och enheten gick ur det med ett stort underskott. Detta underskott ligger bland annat i något minskade barngrupper, fler barn i behov av särskilt stöd och ökade personalkostnader. Andra faktorer är hög sjukfrånvaro som i sin tur lett till höga vikariekostnader. Under hösten 2023 har även beslut tagits att en av enhetens förskolor (8 avdelningar) ska evakueras vid årsskiftet. Detta medför en mängd kostnader för enheten i samband med flytten.

För att åtgärda detta inför kommande verksamhetsår 2024 görs följande vidtagande;

- Barngrupperna ses över och intag av barn görs där det är möjligt. Vi planerar även för ett majintag av barn på merparten av förskolorna i enheten. Detta för att inte få minskade intäkter under sommaren då flera blivande skolbarn ofta väljer att säga upp sina förskoleplatser i början av sommaren.
- Omfördelning av personal inom enheten har gjorts. Detta för att säkerställa en god och likvärdig verksamhet på samtliga förskolor i enheten. För att minska personalkostnaderna har vi även valt att avsluta flera anställningar i samband med årsskiftet då vikariat tagit slut. En förskollärare har sagt upp sig och denna tjänst kommer inte att ersättas.
- Processen kring kort- och långtidsfrånvaro har lyfts med samtliga medarbetare i december 2023. Detta är något som vi tar ett ordentligt omtag kring under 2024 då sjukfrånvaron varit hög under 2023. Rehabprocessen är nu belyst ytterligare och vi arbetar aktivt för att hitta friskfrämjande faktorer och en hållbar arbetsmiljö för våra medarbetare. Till följd av den höga sjukfrånvaro har vi även haft stora kostnader för vikarier. För att minska dessa kostnader kommer vi förutom att arbeta friskfrämjande även ta fram nya rutiner kring vikarieanskaffning.
- Ett nyckeltal har tagits fram gällande inköp av livsmedel. Detta kommer att implementeras hos enhetens kockar i början av 2024. Förhoppningen är att nå minskade kostnader samt öka likvärdigheten på maten inom enheten.

Investeringar

Under året har investeringsmedel till två av enhetens kök samt till ett kontor/personalrum använts.

Medel för lokaländamål

Övrigt

Systematiskt kvalitetsarbete

Redovisning av synpunkter och klagomål

Uppdelning	Klagomål/synpunkter/kategorier	Utfall T1	Utfall T2	Utfall VB	Totalt ack. Utfall	Sammanfattning och planerade åtgärder	
Beröm	Antal beröm		1	2	3 st		
Från vem har klagomål, synpunkt eller avvikelser inkommit?	Annan (t.ex. okänd)						
	Medarbetare/verksamhet inom förvaltningen		2		2 st		
	Närstående (anhörig, god man, etc.)						
	Samverkanspart (ex annan förvaltning, Region Stockholm, Polis)						
	Skolinspektionen		1		1 st		
	Vårdnadshavare		5	9	14 st		
Vad gällde klagomålet, synpunkten eller avvikelser?	Annat (ange vad i rapporteringsvyn)						
	Bemanning (Kontinuitet, vikarieanskaffning)		1	3	4 st		
	Bemötande		2	2	4 st		
	Beslut (missnöje, avsaknad av beslut, ej kommunicerat etc.)			3	3 st		
	Brister i information (utebliven info, obegriplig info, etc.)		1		1 st		
	Brister i rutiner/utförande av insats eller verksamhet		1		1 st		
	Fråga/idé						
	Fysisk inne- eller utemiljö (ej städad, avsaknad av material etc.)		2		2 st		
Hantering av personuppgifter							

Uppdelning	Klagomål/synpunkter/kategorier	Utfall T1	Utfall T2	Utfall VB	Totalt ack. Utfall	Sammanfattning och planerade åtgärder
	Kompetens					
	Kränkande behandling		1	1	2 st	
	Mat och måltider					
	Teknik, verksamhetssystem och IT-relaterade frågor					
	Tillgänglighet (öppetider, telefontider, fysisk miljö)					
	Utebliven/försenad insats eller aktivitet					
Återkoppling	Antal klagomål där återkoppling har lämnats			17	17 st	
Åtgärder	Antal klagomål där åtgärder vidtagits			5	5 st	

Övrigt